

סוף זמן קר"ש

עש"ק תולדות

8:45

עש"ק ויצא 8:50

מאן דלא קרי קר"ש בענתיה
בגדיו הוא כל ההוא יוצא
(תוס' בבבא מציעא דף ע"ב)

בי"ה

מבני עיינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה

פרשת תולדות

מס' שבועות 3: עד ה:

פרשת ויצא

מס' שבועות 1: עד ח.

תנ"א וא מן ליעם רב"י נחוראי
ואו אה אפ"ק לטב"קמ"ק אן ארבע חיות
מכ"ר רב"ו לט"ו"א בס"ס ס' קידושין

שנה י"א גליון ח' (תמ"ה)

תולדות

ר"ח כסלו תשס"ט

שבירת תאות אכילה

שני גוים בבטן. ופירש"י גיים כתיב אלו אנטנינוס ורבי שלא פסקה מעל שלחנם צנון וחזרת לא בימות החמה ולא בימות השמים. ומדקדקים העולם מאי מעליותא בזה. והתוס' בע"ז י"ד תרצו, שהרבותא שהיו מרבים כ"כ בסעודה עד שהוצרכו לדברים חריפים לעכל המזון, אע"ג דאמרינן שרבי לא נהנה מעוה"ז אפי' באצבע קטנה, מ"מ אוכלי שלחנה היו רבים עכ"ל. ועדיין קשה מאי מעליותא זה אצל רבינו הקדוש. ונראה לומר דסעודה גדולה היתה בזה דאמרינן בגמ' (ברכות נד:): ג' דברים מאיכין ימיו של אדם וא' מהם המאריך בשלחן, ופי' המפ' הטעם בזה דע"י הארכת השלחן יודמנו לו אורחים ויאכלו ג"כ, וזה הי' טעם רבינו הקדוש בהארכת השלחן, ועוד טעם גדול יש ברבר כפי אשר שמענו ממעשי ועבודת צדיקי הדור, שמביאים לפניהם הרבה מאכלים שונים ומוטעמים והם טועמים רק מעט מעט בחיולו ורחימו, ובוה יש להם שבירת התאה מאוד כי אינו דומה מי שיש לפניו ומונע עצמו למי שאין לפניו. וזה הי' כונת רבינו הק' בריבית הסעודה והוא לא נהנה אפי' באצבע קטנה מזה לימוד כל אדם איך להתנהג בענין שבירת התאה כמו שרמזו בפ' (דברים ב' כח) אוכל בכסף תשרו פי' בכסף לשון תאה, וכשהוא בגבורת התאה אזי ישרו התאה ויפסקו.

קרנן העני

סכנה בחברת רשעים

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד, ויעקב איש תם וישב אוהלים, י"ל דבאמת קשה להיות חברת רשעים וכתוב בהתחברך לרשע פרץ מעשיך, ובאמת בנערותם ויגדלו הנערים, נתגדלו כאחד, ובכ"ז דאעפ"י ויהי עשו איש יודע ציד, ומ"מ ויעקב איש תם, ואיך יתקיים זה, והתירוצ' ע"ז "וישב אוהלים" ע"י שהי' דבוק בתורה ע"י לימוד התורה בהתמדה יש מקום להנצל מפח יקוש הזה, וכמאמר הדעה ז"ע חבלי רשעים ערודני תורתך לא שכחתי, ר"ל ע"י שמתאמץ ומתחזק בתורה ומקיים חצות לילה אקום, ע"י לא יכשל בהם, והי"ת ישמר רגליו מלכוד, וסיפ' לי אחי חמי הגאון מהר"ש סופר וזלזה"ה שהי' בפ"ב תורני אחד שהי' מחזיקים אותו דאפיקורסת נורקה בו, ותמיד כשכב האיש הזה לביתו של חתיס מחז' וצללה"ה, מיד אחרי שהלך ממנו לקח לו החתיס ספר מוסר א' למען שלא יאחו בו שום משהו מהבל פיו של האפיקורסת ר"ל.

שבט מיהודה

התחברות לצדיקים

ויגדל האיש וילך הלון ויגדול עד כי גדל מאד, וברש"י שהיו אומרים ובל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהו של אבימלך. לנראה בזה, הדנה ענין ההתחברות לצדיקים הוא, שצריך לישב אצלם תמיד כדי שילמדו ממעשיהם הטובים, וההתחברות מן הרשעים הוא כדי שלא ילמד מהם, כאשר באו על זה אזהרות רבות, וכמו שכתוב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו', כי אם בתורת ד' חפצו. ועד היכן

הדברים מגיעין, אמרו חכמ"ל בגמ' (הוריות דף י"ב ע"א) תיבו אקילקלי דמתא מחסיא ולא תיבו אפדני דפומבדיתא, ופירש"י שמוטב לדור באשפה במתא מחסיא שהיו שם תלמידי חכמים ותרבות יפה הי' בהם, מלדור באפדני בפומבדיתא שלא הי' שם תרבות מעליא כל כך. והנה ישנם אנשים שרוצים להטיב מצב פרנסתם והולכים ע"י לדור במקומות אשר אין שם רוח תורה ויר"ש, לזה בא הפסוק לרמו לנו שהי' יצחק אבינו הולך וגדל בעברות ד' עד כי גדל מאד, והיו רוצים בהתחברותו כדי ללמוד ממעשיו, עד שהיו אומרים ובל פרדותיו של יצחק, שמוטב לדור באשפה של יצחק במקום שמשליכין שם את הובל, מכספו וזהו של אבימלך, כלו' מלאסוף הרבה כסף וזהו ולדור באפדני של אבימלך.

שורת שלמה

ויהי כי זקן יצחק וכו' ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני. ויאמר אליו "בני", רצונו לומר שהוכיחו בלשון רכה ותחנונים בתוכחות גולה ואהבה מסותרת שייטיב מעשיו עד שיהיה ראוי לקרוא לו בשם בן, גם אפשר לומר 'בני' הטיב נא מעשיך עד שתהיה ניכר מתוך מעשיך שאתה בני, ויאמר אליו עשו הרשע בערמיותו הנני. כאילו היה מקבל עליו כוריות ובהתאמות רב את דברי אביו, ועל כוונה זו היה הכנת יצחק אבינו ע"ה לברך את עשו שהוא בהסכמת ורצון הבורא יתברך שמו ולא באופן אחר.

בית אשר

סגולת הזכרת יום המיתה

הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, על פי דברי הש"ס (ברכות ה, א) לעולם ירגיו אדם וכו', על יצר הרע וכו', נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו' ויזכיר לו יום המיתה. והנה נראה מבואר מדברי הש"ס כי מי שהוא רע בעצמותו והיצר בוטר בקרבו בחזקת היד בעל כרחך לא יפטר ממנו עד שיוזכר לו יום המיתה. אבל מי שאינו בעל תאה כל כך די אם ימשכחו לבית המדרש ויקרא קריאת שמע, ובפרט מי שהוא יותר ממוכר מכח המתאדה די לפניו אם ימשכחו לבית המדרש בלבד. הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, היינו שלא היה ביכולתי לעבוד את ה' בדרך זה ללחום עם היצר הרע עד שאצטרך לזכור יום המיתה, כי אין להיצר הרע כח למשוך בו כל כך, כי יהיה עולה תמימה.

תפארת בניס

ברכת יעקב הם נצחיות

ויתן לך האלקים יתן ויחזור ויתן, ולכאורה למה יוצרך לנתניות הרבה, והב"ית יכול ליתן בפעם א' ובנתניה א' די חזרת, אמנם לא כל העתים שוות ולא כל בחי' שוות, ע"כ יתן השי"ת לכל דור הדור הברכות לפי בחינתו כדי שיתקיימו בידם, וכל אלו הבחינות וכל הדורות עד עת קץ היו נכללים בבח הברכות שנתברך יעקב, ולענין יתקיימו הברכות במילואם כנ"ל, ויש יתן ויחזור ויתן בבחי' שונות בכל אופן ואופן ולפי הדור, והברכות האלה המה נצחיות עד סוף כל הדורות.

דברי יואל

אוצר הגנוז

מנהג אבותינו ורבותינו ללמוד בישיבה מחוץ למדינה

בשרת חתם סופר ח"מ סימן ט' כתב אודות גביר אחד ששבק חיים לכל חי, וצויה קודם מותו, ומינה אפטרופוסים נאמנים. והפריש סך מסויים, להיות קרן קיימת. ומתפירות יעשה דברים טובים לחינוך נשמתו, תהא צרורה בצי"ה. ופונקט א' לבחור יניק וחכים אחד. בחוד וטוב, הראוי לעמוד בהיכל מלכו של עולם ית"ש. ללמוד וללמד, לשמור ולעשות. עד יצליח להוראה. ואותו הניק, לא יהי' פחות מבן עשר שנים, ולא יותר מבן ט"ו שנים, ולו יותן לסייעת לימוד תלמוד ופוסקים, סייע סך ב' מאות זהובים בכל שנה. עד יגדל ויהי' בן כ"ה שנים. ובתנאי כפול כמה פעמים, שירחוק נדוד וילמוד בישיבה חוץ למדינה דוקא. והטעם מפורש, כי אינו רואה במדינה עצמה שום מקום מוכן מוצלח לישיבה, והרבעת תורה. ורשות ניתן להאפטרופוסים לבחור החבור ההוא. ועין השמחתם יהי' עליו שיעסוק רק בתורת ה' ובידואת כל היום, אלו דברי הצוואה כפי שהועתקה לפני.

הנה אפטרופוסים לא מצאו בן יותר מוכשר וחריף, כי אם בן ותיק, של רב אחד מגאוני המדינה ההיא. ושלו חוץ למדינה ליישבת נאון אחד והתחבר עמו עוד יתום עני אחד, שנשתלח גם הוא לשם מחברת ת"ת. ושמשו החבירים בישיבה שנה ומחצה. ובעתה נטל העטרה ונתמטטה כבוד התורה שם. וחזרו ב' החבורים לביתם. ועתה, אין הרב מרוצה, להחזיר בני הישיבה אחרת. באומרו כבר התחכם על אותה הישיבה, כפי מסת לפלול התלמידים. והרב קיבל עליו, ללמוד עם שני החבורים בעצמו דרכי הפוסקים. באופן שבמשיך חמישה שנים יעמיד אותם על הנסיון בהוראת אר"ח וי"ד. וביקש שהאפטרופוסים יתנו סך ב' מאות זהובים ה"ל, לשני החבורים בידם, בנו והיתום. ולא יצאו עוד החוצה, לשמש לפני רב אחר בישיבה חוץ למדינה. ומעתה נפל ספק, אם יש רשות לעשות כן. כי לכאורה ירבה זכות הנודד ד"ל להגדיל תורה ולהאדיר טובים השנים מן האחד. או אין להם רשות לשנות, ממה שצהה והקפיד דוקא שילכו חוץ למדינה, ע"כ תורף השאלה.

והשיב מרן החתם סופר זצ"ל: תשובה ואנכי לא ידעתי מה מצאתם בי למשש כלי וביתו ריקם. בערה, אין לחם ואין שמלה מבוררת בהלכה. מה לשלחו למרחקים כ"כ. אין מה אשקה, רצון ריא ד' אעשה, ואענה. מה ישיש ד' בפני, אותו אשמור לדבר. ויהי' לרצון אמרי פי. גל עיני ואביטה בפלאות מתורתך. ריש דברים, נבאר אי יפה עשה. וקפידא רבה איכא שצוה ישיצא דוקא ללמוד חוץ למדינה. פשוט ויתן מביעא בכותחא שיפה עשה. ומנהג אבותינו ורבותינו הקדמונים יגור, שהרחיקו נדוד מביתם, להרחיק עצמם מגעוטי אבותם ומדאתא אשה ובנים. ואפילו רבינו הקדוש, אשר כל ישראל השכימו לפתחו, ושכחי מתיבתא גבי טפי, כמבואר פ"ב דנדה דף י"ד ע"ב, מ"מ פסיק לריש בריה למייל לבי רב תריסי שני, כמבואר במסכת כתובות ס"ב ע"ב. ואפילו מארץ ישראל לחוץ לארץ נדוד ללמוד תורה, אע"ג שהי' שם בא"י ישיבות כמ"ש תוס' במס' שבת ט"ח ע"ב ד"ה הא לן וכו'.

ובספ"ק דמגילה (ט"ז ע"ב) אמרינן גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם שהרי י"ד שנים שהי' יעקב אבינו נטמן בבית המדרש של שם ועבר לא נענש. וצ"ע דלמא על אותו י"ד שנים ששטר באשה בבית לבן לא נענש דגדול פ"ו יותר מכבוד אב ואם. וכן כתיב (בראשית ב' כד) על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. ועל י"ד שבבית עבר נענש דת"ת אינו חביב כסביד אב ואם וצ"ע לכאורה. ויל דפי' הרי"מ לקיים בביתו לולי שהוא גרם לעצמו הבריה מפני עשו. ורואי לקבל ע"ז קצת עונש, משי"כ לשמש בבית המדרש של שם ועבר אי אפשר לקיים בביתו, אעפ"י שלמד ושמש יצחק אביו כל ימיו. מ"מ, ואה עדיף טפי. אי כיון דאי אפשר לקיים בענין אחר, אפילו לא היה בורח מפני עשו הי' ראוי לכך. אם כן לא נענש על אלו י"ד שנים.

שמעתי מהרב רבי פולק הכהן, שחמיו רבי שמעריל לא היה לו בן זכר ורק בנות היו לו, והבעל שם טוב היה מתאכסן אצלו, ולא היה לו בית מיוחד בשבילו שיתאכסן בו הבעל שם לבדו, והתאכסן הבעל שם טוב ביחד עם רבי שמעריל בבית רבי שמעריל הלו. והנשים סרו משם לשכנו שיהיה בית רבי שמעריל פנוי מהנשים מחמת צניעות וכבודו של הבעל שם טוב ומבשלות שם, ובעת הסעודה היו מביאות האוכל לכאן (לבת רבי שמעריל, עבור הבעל שם טוב ואנשיו).

פעם אחת יום אחד קודם נסיעתו של הבעל שם טוב משם, רצה רבי שמעריל לבקשו שיתפלל עבורו שיהיה לו בן זכר, והסתובב על ידו לדבר אליו מזה ולא היה יכול לדבר מפני הבושה. ולמחר קודם הנסיעה גם כן (שבב) הסתובב על ידו לדבר אליו, ולא יכול ובוש ממנו. פתאום אמר לו הבעל שם טוב: שלח אחר אשתך! שתבוא ובאה. ולקח הבעל שם טוב מטהו בידו ואמר לה הבעל שם טוב: תיראי שתלדי השנה בן זכר, כי אני אשבור לך עצמותיך במטה זה אם לא תלדי בן זכר, וכן היה שילדה בזה השנה בן זכר, ושמו רבי דוד שיהיה אב בית דין בקהילה קדושה טשיטשילניק.

ומנהגו של רבי שמעריל היה אפילו כשנוגד לו בת היה נוסע להבעל שם טוב ולקוח ממנו קמיע, ונתן לו פדיון שני אדומים או יותר, כי הוא היה בעת הנ"ל סוחר, והיה לו ערך שלשת אלפים זהובים. וכשנוגד לו בן זכר הנ"ל נסע להבעל שם טוב ליכח ממנו קמיע כמנהגו מאז. אמר לו הבעל שם טוב: ילדה אשתך זכר? אמר לו: כן! אמר לו הבעל שם טוב: תדע שלא יהיה לך עוד מעות, כי נתנו לך ברירה מהשמים או מעות או בן זכר, ובררתי אני בשבילך דבר היותר טוב שיהיה לך בן זכר.

וכן היה, כל הסחורה שקנה הפסיד בה עד שהפסיד כל מעותיו. ונתקבל אחי"כ למגיד משרים בקהילה קדושה ויערחאוקע. ואני כאשר הכרתי אותו – כי היה שכיח אצל הרב דקהילת קודש נעמרוב בעל התולדות – היה בעת ההיא מורה צדק דקהילת קודש סאוראן. (שבחי הבעל שם טוב)

שמעתי מפי הרב המפורסם דפה ק"ק לינץ המנוח מוה' גדלי' זצלה"ה, שאמר בשם הרב החסיד המפורסם מגיד משרים דק"ק ווארחיווק, מה' שמעריל זצלה"ה [וכפי דעתי ודאי שיצאו דברים כאלו מפי הבעש"ט זצוק"ל, רק שלא שמעתי בפירוש משמו], שקודם ביאת משיח צדקנו, יסתלקו כל האותות והמופתים ונסים הגלויים והמפורסמים, הממשיכים ומתלהבים לב האדם לעבודת ית', ואין מחיה נפש רק מי שיאחז באמונה. (שבחי הבעש"ט, הקדמה)

בשם ר' שמעריל ווערחיווקער שהיה נהנה ושמוח מאד כשהיו אורחין באין אצלו, ואמר אותם האורחים בודאי אוהבים זה לזה, כי אין לזה על זה כלום, וכשבני אדם אוהבים זה לזה הוא דבר גדול, וביאר מה שכתוב בספר יצירה ב' אבנים וכו' פירוש אבנים הם אותיות, וכל אחד מישראל יש בו אות מהתורה, וכשבי בני אדם אוהבים זה לזה מתחברין האותיות ונעשים ב' צרופי אותיות, כי כל אות מצטרף עם כולם, כנועד בענין כ"ד צרופי אד', וקו"כ צרופי אלקים וכל שכן] כשמנין שלם אוהבין זא"ז הוא גדול מאד מאד. (אמרי פנחס, עמי רד אות עה)

בשם ר' שמעריל ווערחיווקער שאמר לאנשיו משל למלך שהיו לו בנים ואכלו תמיד על שולחנו ואף ששולחן המלך מלא מעדנים וממתקים טובים מאד, מכל מקום מרוב הרגל הבנים בהם לא היה להם תענוג

היקולא דידיקיא

הרה"ק ר' שמעריל ווערחיווקע זצ"ל
תלמיד הבעש"ט - ב' כסלו

ככל מזה, ואמר להם המלך איעצה קחו לכם שקים ומלאו מפרורין הנשארין מסעודת המלך והצניעו ולפעמים יהי' להם מהפירורין תענוג גדול יותר מכל סעודות של עכשיו, וכן יהי' שהיו במלחמה והיו אצלם הפירורין חביבים מאד, והנמשל קחו עמכם דברים קטנים שאם שומעים, כגון איזה משל או מעשה ולא דוקא תורה, כי הדברים קטנים לפעמים יהיה לכם לתועלת גדולה וכו'. (אמרי פנחס, עמי רגל אות יז)

בשם ר' שמעריל ווערחיווקער פעם אחת אמר שבעת סעודה שלישית נגזר על האדם איך יתנהג כל השבוע. עוד אמר שלכן נקרא סעודה דזעיר אנפין, שצריך להיות קטן ושפל בעיני עצמו.

ואמר הוא נ"י דהא בא תליא, על דרך שהוא בראש השנה, ונראה דשייך לטעם הא', ובשעת סעודה שלישית יכול האדם להתפלל בענין השפלות, ולכך יש לבקש בסעודה שלישית דשבת לפני ראש השנה שיוכחו השם יתברך להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה. (אמרי פנחס, עמי קיד אות נא.)

בשם ר' שמעריל ווערחיווקער שאמר אחר תפלה טובה סכנה מיד לדבר דברים בטלים, ואחר שבת טוב סכנה שטראשנע [לדבר כני"ל] מיד במוצי' כי נופל ממקום גבוה למקום נמוך, ע"כ הוא סכנה ביותר, זה מה שאני זוכר כעת, [וגם שמעתי ממנו שהזהיר מאד שלא ליסע במושי"ק]. (אמרי פנחס, עמי ריא אות קלח)

לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (פ"ג מ"ב). בשם ר' שמעריל ווערחיווקער ז"ל, למשל כלי שמחזיק יין צריך שיהיו דפנות הכלי שוין שלא יהי' אחד גבוה מחבירו, ואז מחזיק ברכה, משא"כ כשדופן אחד גבוה מחבירו יצא כל היין, כך כשישראל אין אחד גבוה מהשני אז מחזיק ברכה, לכך לא ניתנה התורה רק בשבת, כי בשבת הוא רשות היחיד, ויכולין לבא לאחדות, ולקבל התורה, לכך אוכלין "לאקשין" בשבת. (שרומזין לאחדות שמסתבכין זה בזה). (פאר לישרים, דף כט א נד)

במדינת וואלאחייא היה איש אחד גביר מפורסם, ופתאום חלתה אשתו בשתי ידיה, שלא יכלה להרים אותם בשום אופן. והלך עמה אצל כל הרופאים ולא הועילו כלום ונתייאשו מרפואתה, וגם שאל בקדריים (מכשפים) ולא עלתה ארוכה למכתה. והסכימה דעתו לנסוע עמה מעיר לעיר אולי תעלה ארוכה למכתה על ידי בעל שם או רופאים.

ויהיה בנסיעתו וישמע את שמע הבעל שם טוב מרחוק, ויסע לקהילה קדושה מעזיבו. ובבואם לקהילה קדושה הנ"ל הלכו להבעל שם טוב, וצוה עליו שתשב אשתו בקהילה קדושה הנ"ל, ותשב שם ימים רבים. ובתוך משך הזמן שישבו במעזיבו באו כמה פעמים להרב הבעל שם טוב לדרוש ממנו רפואה, וצוה להם לישב עוד.

ויהי ברבות הימים פעם אחת צוה הבעל שם טוב להכין העגלה עם הסוסים, וצוה להאיש הנ"ל שישע עם אשתו החולה גם כן אחריהם בעגלה מיוחדת, ויהיה בנסיעתם באו לאיזה כפר ושם היה דר אחד מאנשי הבעל שם טוב. ויהי בבואם לשם שאל הרב הבעל שם טוב את המוכסן אם יתן לו אכסניא להתאכסן אצלו. ויפלא מאד בעיני המוכסן על זו השאלה. כי באמת היתה לו זכיה רבה שיתאכסן הרב אצלו. והשיב לו הרב, שרוצה לבקש ממנו דבר גדול כי כאשר יתאכסן אצלו אז יסגרו החלונות והשערים והדלתות שלא לפתוח לשום אדם, יהיה מי שיהיה, אפילו איזה שר גדול, ובאם שידחק את עצמו מאוד אזי להשיב כי הרב הבעל שם טוב נמצא כאן, ואם יסכים לזה יתאכסן אצלו. והבטיח המוכסן לעשות כן.

והתאכסנו אצלו בקרעטשמע הבעל שם טוב, ותיכף ומיד עשו כדבר הרב, וסגרו השערים והדלתות והחלונות, והכינו את עצמם לסעודת הערב ואכלו שם הבעל שם טוב והאנשים, ואחרי הסעודה ישנו כולם, מלבד הבעל שם טוב שלא ישן, שישב אצל השולחן ולמד באיזה ספר, והאשה החולנית ישבה בירכתי הבית, כי צוה לה הבעל שם טוב שגם לא תישן, וכשיאמר לה להגביה ידיה למעלה תיכף תעשה כן.

והנה באותו היום בא אחיו של השר מהקרעטשמע והוא שנמצא בו הבעל שם טוב אשר לא ראו איש את אחיו זה יותר משתים עשרה שנה, ונפגשו ביחד השר ואחיו בכפר ההוא במבצרו של השר, ותהי השמחה גדולה ביניהם ואכלו ושתו ונשתכרו. ובתוך הדברים התחיל השר להתפאר את עצמו אל אחיו איך במקום הידוע בנה קרעטשמע טובה ומהודרת עד מאד, ויהלל אותה עד מאד. וביקש ממנו אחיו האורח שיתנו לו סוס אחד שישע לשם, ונתנו לו סוס טוב ומובחר.

ובהיות שמקום היה קרוב מהמבצר נסע אחיו של השר להקרעטשמע רק בבגד אחד. ותיכף כשנסע מיד התחיל רוח סערה עם שלג הקרא "מיטעלניצע". ונתעכב בנסיעתו כמה שעות עד שבא להקרעטשמע ואחיו השר חשב שהוא יושב בשעות האלו בקרעטשמע לכן לא חיפש את אחיו, ודפק אחיו של השר על הדלת שיפתחו לו. והשיבו לו שאי אפשר לפתוח לו מפני שכאן נמצא הבעל שם טוב, ואינו רוצה שיפתחו לשום אחד. וביקש כמה פעמים בתחנונים גדולים לפתוח לו היות שנתקרה מאד, והישבו לו כני"ל עד שבפעם אחרון רמו הבעל שם טוב שיפתחו לו.

וכאשר נכנס השר לבית הלך השר אנה ואנה עד שנתחמם מעט. וכאשר שב לאיתנו שאל: מי הוא זה בעל שם טוב? והראו לא את הרב. ומיד התחיל לבער בו אש הכעס, והלך עוד כפעם בפעם ושאל עוד: מי הוא זה ואיזהו הבעל שם טוב אשר בגללו לא פתחו לי את הדלת עד שהיה אפשר ממש למות מגודל הקרירות. והראו לו את הרב הבעל שם טוב. עד שבפעם השלישית בערה בו אש הכעס לגמרי, וכשהראו לו את הרב שלף חרבו מתערה והניף את ידו על הרב להרגו. מיד צעק הרב להאש החולנית: הגביה את שתי ידיך! וכן עשה, ומיד נעשה חלופין: להאשה חזרו ידיה לבריאותם כבראשונה, והשר לא היה יכול להשיב ידו ותישב ידו. והתחנן השר מאד להרב, שירפאהו ואמר לו הבעל שם טוב לא אוכל להועיל לך כלום כי כבר נעשו החלופין ואי אפשר לשנות עוד. (שבחי הבעל שם טוב)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

דברות קודש מכ"ק מרן רבינו שליט"א

(המשך מעמוד א)

ובכן על ידי שנודרו להשכים בבוקר ללמוד תורה, נוכל לזכות לברכת יצחק אבינו כפשוטו, ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, שנוכה לכל מילי דמיטב, וישפיע הקב"ה לבני ישראל פרנסה בריוח ובניקל, והעצה לזכות לברכה זו הוא להשכים באשמורת הבוקר לעסוק בתורה, שעל זה מקבלים שכר בעולם הזה וזוכים לברכות שמים מעל.

והנה העצה שיכול האדם לקום באשמורת הבוקר הוא שלא יכלה את הזמן בערב אלא לך לישן בזמן מוקדם כדי שיהיו לו השעות הנזכרות לו לשינה ועם כל זה יוכל לקום באשמורת הבוקר, ובדבר זה יש לתקן כאן בעיר זה תיקון גדול, ובשעה 10:30 יוכלים לכתוב הטעלפאן, והוא טוב לאדם ולבניו שגם הם יוכלו לקום באשמורת הבוקר, וכמו כן אצל החתונות יש להתאמץ לקיים התקנה לברך ברכת הזמן בשעה 11:00, ויש לכל אחד רשות באם הוא נמצא אצל חתונה שאינם רוצים לקיים תקנה זו, שילך משם בשעה זו, כדי שלא יתבטל משיעורו הקבוע בבוקר.

ובסיום דברי הנני לעורר על שני נקודות, בראשונה יש להתעורר על התקנה הקבוע בבתי מדרשינו די בכל אתר ואחר שהנשים יבואו בעזרת נשים בלבוש צנועה כפי הראוי במקום קדוש, והנני לתבוע מהנבאים כבאן שימנו אשה אחת שתהיה ממונה על זה לעורר את אלו שאינם מציינים לתקנה זו, ולא תמנע מלהושיט לה מטפת צנוע, כדי שיערו להורו בקדושת הביהמ"ד. והב' הנה שמעתי שנעשה ב"ה כאן שינוי לטובה בענין התפלה, ובני הרב שיחי עושה ומעשה פעלים לטובה לתקן תיקונים גדולים בענין זה, והנני בזה לחזקו שימשיך בזה לעורר את בני ישראל על עבודת התפלה, שידעו שבאים בביהמ"ד כדי להתפלל, וצריכים לבא בביהמ"ד בזמן שאומרים ברכות, ואח"כ מתפללים יחד כל הציבור מהודו וביקל הם ובהתלהבות כל התפלה, ובדואי שצריכים לעסוק בתורה לפני התפלה או לומר תהלים כמו שנהגו חסידים מעשה.

ואמרים את דברי בברכת יצחק אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, הנה זמן קשה הוא בעולם בענין הפרנסה, ורוקנים אנתו לברכת יצחק אבינו שהוא נצחי, וצריכים להרחיב בתפלה שיזכו לזה, יעורר השי"ת שכל אחד יזכה לברכת ויתן לך האלהים מטל השמים להתברך בשפע ברכה והצלחה. והמקום להזכיר בענין תקנות החתונות, הנה בזמן שיש הרחבה צריכים לבקש ולעורר שימצמו בהוצאות החתונה, אבל בזמנינו אלה אשר מצב הפרנסה קשה מאד דבר שפתיים הוא אך למחסור, כי כל אחד יודע ומבין כי חבל הוא על כל פרוטה ופרוטה שמבזבזים על זה הוצאות חנם, ושי"ת יעורר שיהיה כל אחד לעשות שמחות בהרחבה ובלי דאגה, ויושפע לכל בני ישראל שפע רב, ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, שנוכה לכל הברכות מהקב"ה עדי נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בניי זהירים מלבוש בגדים אדומים

ידוע כי מזל מאדים בטבעו להוריק במקום שיש אדום, אדמומית, לכן אמר עשוי הליגיטי נא מן האדום האדום הזה, ופני רבינו בחיי ע"י האדום הזה ילעיטהו מן האדום האחר שהוא מאדים כוכבו של עשוי המורה לטוב לעשוי, ע"י. וה"ה למי שמורה לרע לו ימצא מקום להשפיע רע ביותר במקום אדום. לכן זהירו בני ישראל מלבוש בגדים אדומים כהנכים.

חכם סופר דרושים וגאונות עמוד ס"א ד"ה ראו כי וע"י נדרשות (רמ"ד ע"ב ריש טור א') שם חזרה ונשנית מאמרו זו בשניים יעושי לשלמות הדברים. [אגב: מה שהזכיר מרן ז"ל כאן בטעם זהירות בני ישראל מלבוש בגדים אדומים כהנכים עד זה מורכב שם וע"י נשנית בהגהת הגרי"ם שטערן ז"ל בזה וז"ל: שמעתי ממו"ח הרב ר' שלמה אלכסנדר סופר ז"ל שרבינו ז"יע הקפיד מאד ומאס ושנאו בעיניו מלבושים מצבע אדום ולא יראה ולא ימצא בביתו הקדוש. וע"י מסי' ברכות דף כ' ע"א ולא יראה ולא ימצא בביתו הקדוש. וע"י מסי' ברכות דף כ' ע"א גבי ר"א בר אבהו דקראי' מאשה כרבלתא ושקא ופי' הערוך בנד אדום שאין דרך בנות ישראל להתכסות ע"ש וע"י בבאר הגולה בשי"ע יו"ד סימן קנ"ז סעיף א' גבי ערקתא דמסאנתא כתב שאין דרך הצנועים להיות לבושן אדום עכ"ל. והנה הרבה שהבין הקפידה היא מלבוש אדום הוא בגד של פריצות (ונמ"מ לפי"י לכו דוקא בבגדי נשים), אולם ע"י בשי"ע יו"ד סי' קע"ח סעיף א' סי' ק"ג) בשם מהרי"ק שכתב: מסורת בדינו הקפיד על לבישת האדום לבני עמו וכי הרי דלא משום פריצות הוא אלא דהוה בני ישראל רק בגדי אדום הוא עשו וכמשי"כ מרן כאן דלא יאות לבני עמנו ללבוש בגד שהיו לאדום שהוא עשו, (ולפי"ז הקפידה גם בבגד של גבר), וכן משמע מהספיר שכתוב במכתב בריש שי"ת די רמ"ה (הרבה באוצרות הסופר ח"ו עמוד מ' פ"ט), וע"י בלבן החתים בפרשת יצא (עמוד קנ"ב ד"ה ונתנה הב') שכתב: יעקב רמז בהפשת, הצאן שהיו בני יעקב מובדלים ומפורשים אפילו במלבושים וצבע המלבושים מחוקות הגויים שכנייהם, עכ"ל.

מנהג בישראל לדבר אל אביהן בלשון נוכח

קום נא שבה ואכלה מצידו בעבור תברכני נפשך. מפסוקים הללו הוכיח הגאון מו"ה נתן כ"ץ אדלר זצ"ל אשר מימות יעקב ועשו התהווה ענין הנהוג בינינו עם ישראל אשר הבנים ידברו עם אביהן בלשון נוכח, ואצל בני עשו ידברו בלשון נסתר, כל כן מורים הכתובים הנ"ל יעקב אמר קום נא אבי, ועמו אשר קום נא אבי.

ליקוטי חבר נרן חיים ח"א ובספר יפה לקץ עה"ת (להגאון ר' ישראל דוד מרגליות יפה) בפרשתנו כתב בסגנון אחר קצת וז"ל: אמר מורנו מהרמ"ם זצ"ל בחון יעקב דבר עם אביו בלשון נוכח בלשון אהת כמו שנוהגים עד היום בני ישראל הצדיקים, ולא כן עשו דבר עם אביו בלשון נסתר יקום אבי ואכל (בראשית כו, לא), ולכן המדבר עם אבותיו בלשון אהת הוא הולך בדרך אביו יעקב והמדבר עמו בלשון נסתר הוא הולך בדרך דודינו עשו, והטעם אומר יען שגם אנתו מדברים בתפלתו ז"ל בלשון אהת והוא יען שהמדבר בלשון נסתר יהיה זה המדבר לומר אין אנכי ראוי לדבר עמך זולתי עמו ומצוה וע"י שלח ולכן ידבר עמו כאלו הוא מדבר אל הממוצע, והנה אמנם הקב"ה אשר לנו לעשות ממוצע בינו לבין ישראל כאשר מפורש (שמות א' לא) כי יהיה לך אלהים אחריכם על פני, ונאמר (דברים ד' ז) לדבר אלקינו בכל קראינו אליו, ונאמר (שמות כב יט) בלתי לך לבדו, ולכן אנתו מחויבים לכו כדבי בלשון אהת, וכן האב הלא מצוה ומעומד ללמוד בעצמו את בנו ולכן ידבר עמו ג"כ בלשון אהת עכ"ל.

צמצוני הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת 'בית ועד לחכמים' ש"י מבצר הכוללים קרית יואל והנה למראת עיניו של הגה"צ זומ"צ קרית יואל שליט"א
לחצרות הארות: 845 662 4936 או ע"י הפקס: 845 781 7213

עצות שאפשר לעשות בדברים הצריכים קשר

(א) כבר נתבאר שאסור לעשות קשר ע"ג קשר על גארביד"ש בע"ג מכיון שאין הדרך לפותחו לעולם, ואפילו קשר ועל גבוי עניבה (שלי"ף, בא"י) אסור לעשות.

(ב) וכן אותן אנשים המשימין בע"ג ריקנית לתוך הגארבידש קע"ן, וכמ"פ הבע"ג היקנית רחב יותר מהקע"ן, וע"כ עושין קשר בצד אחד של הבע"ג שלא יהי רחב כ"כ, והוה ג"כ קשר שאסור לעשותו בשבת.

(ג) וכן המניחים פעמפע"ר שיש לו ריה רע לתוך בעג, אסור לקשרו, מכיון שאין הדרך לפותחו לעולם.

(ד) וכן מצוי במלבושי נשים וילדים שבצידי הבגד מחוברים חוטים (ריבא"ם) לנוי, והדרך לקשרם בקשר ועל גבוי עניבה, ואין הדרך לפותחם, אם נפתח אסור לקשרם (וח"ה שאסור לפותחם).

(ה) ולכן בדברים אלו יש עצה לעשותו באופן שלא נקרא "קשר" והיינו שיעשה קשר עניבה (בא"י) בלא קשר תחתיו, שיהו לא נקרא קשר כלל אפילו אם מהדק היטב ומותר אפילו לעשות הרבה עניבות זה על זה.

(ו) וכן אם עושה רק קשר אחד לחוד (לדוגמא שתופס שני צידי הגארבידש בע"ג בשתי ידיו ומקשר צד הימין עם צד השמאל בקשר אחד) לא נקרא קשר כלל ומותר לעשותו אף בשאין דעתו לפתחו לעולם.

(ז) ודוקא כשאינו עושה כלום ע"ג קשר זו, שאז אין הקשר מתקיים וע"כ לא נקרא קשר, אבל אסור לעשות פעולה שהקשר יתקיים [כגון שלאחרי עשיית הקשר לוקח הפני צדדים היוצאים מן הקשר ומסבבם הרבה פעמים עד שהקשר מתקיים, או שמוציא קלי"פ עליה, או שאר תחבולות], כ"ז אסור לעשות מכיון שע"י מתקיים הקשר.

(ח) עוד עצות שאפשר לעשות על גארביד"ש בעגם וכדומה באופן שלא יהי משום "קשר", שיניח עליו ראבער בעג"ו, ויכול לסבבו כמ"פ עד שיהיה מהודק, או יכול להניח אליו קלי"פ להדקו.

(ט) וכן יכול לסבבו במויסטע"ר (להיינו שמסבבו כמ"פ על גבי הבע"ג, באופן שנתבאר בגליון דפרשת וירא) וכן יש עוד מין מוויסטע"ר שמסבבין אותו פעם אחד ואח"כ תוחבין ראש האחד בנקב שבראש השני, וכשמתחיל להכניסו נתפס שם ושוב א"א להוציאו מהנקב, אלא יכול להדקו יותר ויותר, מותר להשתמש בו ואין בו משום איסור קשר.

א' זכר נתבאר ש"א שהוא איסור דאורייתא
ב' ויתבאר א"י"ה (בגליון למלאכת תורה) שצריכים לזרז שלא להדביק גוף הפעמפע"ר בדבק ש"ל בשני צדדיו לאחר השימוש כמו שגילין לעשות בחול מחמש תופר
ג' שו"י (פי' ש"י סעיף ה')
ד' ט"ז (ספי)
ה' תנ"א (פי' ע"ג)
ו' כ"כ המרדכי (מחלוקת קטנת ה"ל צ"ע"ת ס"י תתיקין) בשם הראב"ה צ"ע"ו המג"א סוף הסימן, והובא להלכה בס' דברי תנ"א בנ"א (על סעיף א') ובכורכר יעקב (ספי) ומשנ"ב (הה"צ ה"רומ"ץ שליט"א צ"ע"ו לשבילי בדי' במל' תפילין ס"י בית ספי) שכתב איך דברי המרדכי הנ"ל, וכי שאם עושה קשר בשבת כמו שאנו מנהגין תפילין של די חייב כיון שתתיקין הדיקון ע"י הכיפה ששעתה אחר הדיקון.
ז' ע"י ברין מנס' שבת פ"ה הל' ב' מרפ"י ה"ה ר"ה תוספת) שכתב לבאר הטעם דמותר לעשות קשר אחד, משום דאינו מתקיים וז"כ במרדכי (תנ"ל)
ח' לפי"ז כל ששונה איהו פעולה שהקשר יתקיים, הוי קשר מעליא, (וכי' בחי' אדם כלל כ"ו דין א') וכן כתב האבני נזר (פי' קשר אה' ד') והוא דאמרין דקשר אחד מותר לעשות אהת, אין הטעם משום דזה לא נקרא קשר, דבאמת נקרא קשר אלא דמכיון שאינו מתקיים כלל לא נאסר, וע"כ כל שעושה איהו פעולה בעולם שהקשר יתקיים [כגון שעושה עניבה על גביו] חייב משום קשר ע"י, וכי' בשיטות יעקב (פי' ש"י ספי), וכן מוכח מדברי האחרונים שבעה"ה הקודמת שהביאו דברי הראב"ה הנ"ל לפסק הלכה שאסור לעשות קשר ואח"כ לסבבו עד שהקשר יתקיים, וכטעם הנ"ל שאף שהסיכוב בעצמו אין בו שום איסור (וכמו שהתבאר להלן), אולם חייב משום שע"י נעשה קשר מעליא
ט' אולם התנ"א (בפי' ש"י סעיף ג') כתב הטעם שקשר אחד מותר לעשות "משום דאינו נקרא קשר כלל, וע"כ מותר לקשרו ולהתירו אפילו עומד להתקיים לעולם עכ"ד [ונכ"מ"ז כתב בשלחן ע"י שמים (בפי' ב') מלאכת קשר] ומשמע שאף שעושה פעולה שהקשר לא יתקיי, מותר לעשותו משום דאינו קשר כלל (וחי' בעניבה כ"ל קשר תחתיו) וצ"ע דהוה נגד דברי הראשונים הנ"ל, ויכחו' צריך לומר שההנ"א מורה שאסור לעשות פעולות שהקשר יתקיים, ומ"ש "אפילו עומד להתקיים לעולם" היינו מצד האדם, שהאדם אין דעתו לפתחו לעולם, עכ"פ להלכה כתבנו להחמיר בזה וכדברי הראשונים והפוסקים הנ"ל
י' רמ"א (פי' תנ"א סעיף א') וזה נקרא בפוסקים אגרות ירק
יא' היינו שסבבו על הבע"ג כמה פעמים (כגון שסבבין תאטיל על גופו), אבל לעשות באופן הרגיל דהיינו לכרוך ב' ראשי המוויסטע"ר ביחד ולעשותו כחוט אחד, כגון שלא לעשות שבת, וכמו שנתבאר שם
יב' הנה ע"י כבלות השבת (במלאכת תופר פ"ה א"כ) שכתב דמי ששועש' ג' תפירות בשבת אצ"פ שלא עשה קשר אח"כ, חייב גם משום קשר, משום דע"י מתקיים בני תפירות, ולא גרע מהפותר חבלים הדואו תולדת מלאכת קשר ע"י, ולפי דבריו כל העושה שום חיבור המתקיים היה חי' חייב משום קשר אצ"פ שאין לו זרות קשר, אבל התולדות שמואל (פי' ש"י דין א') השיג עליו דמכל הפוסקים לא מוכח ב' דברים דומה לפותר חבלים, כל הפותר עושה חיבור מני' וז"כ כי התבליט כמו בקשר, משא"כ במחבר ב' דברים ע"י אמצעי אינו כלל מעין מלאכת קשר ע"י, וכ"כ השבט הלוי (ת"ח פי' ק"ע"ג אה"ט) ע"י, ולפי"ז כל דבר אצ"פ צבורת קשר, אצ"פ שהוא חיבור חזק מאוד, מותר להעשותו בשבת. דע דיש אופן שאסור להשתמש עם מוויסטע"ר הנ"ל מחשש איסור בונה (כגון אם שמתפעל עם מוויסטע"ר זה לחבר דברים המתחברים לקיץ)